

V takih okoliščinah bo modri učitelj z vso previdnostjo pojasnoval škodo jeze v zadevi zdravja, prijateljstva in časno srečnega in zadovoljnega življenja, bo sicer spoznaval, da je človek slab in k hudemu nagnjen, pa bo tudi dolžnost skazoval, ravno zavoljo tega paziti nad sabo in se zmagovati; bo pojasnoval nespamet in gerdobijo nevošljivosti, pa tudi z ozirom na Boga in zveličanje hudobijo nevošljivosti in nevarnost; oboje pa bo kazal ko reči, ktere so greh, Bogu zato zoperne in človeku v pogubo.

Tako in enako naj učitelj dogodbe iz življenja, dogodbe, ktere šolarji sami vidijo in slišijo in se prezirati ne smejo, med poučevanjem v šoli rabi in obdeluje, vselej pa prav previdno in tako, da bojo otroci od hudega odvraceni, k dobremu pa spodbodeni, pa ne tako, da bi pri takem vzrejevanji kaka druga dolžnost, ki jih otroci imajo, škodo terpela. (Konec prih.)

Ljudski pregovori v šoli.

Spisal Fr. Govekar.

Pregovor je zerkalo ljudskega razuma. Ljudstvo jih sploh čisla zavoljo tega, ker so stari in ker imajo sploh veliko jedra v sebi. Pregovori so se posneli naj več iz družinskega življenja in po ljudskih šegah. Kakor postava ne dela razločka, tako tudi pregovor nikomur ne prizanaša. Pregovor se ozira na vsaki stan in na vsako stvar, ter pretresa sploh vsa človeška dela kratko, pa dobro, ojstro, zabavljivo, pošteno in na tanko, ne oziraje se na osebo, ne na stvar. Pregovor zahteva vedno in povsod le pravico in resnico. V ponižni obleki in priprosti podobi predstavlja sicer dobro in pravo, pa tudi hudobijo in greh ojstro in pravično graja. Dostikrat ne premore vsa učenost toliko, kakor kak jedernat bister in čist pregovor. Pregovor tudi nikogar ne draži, timveč oživlja bistrournost, vadi razum in razveseljuje serce, in človeka sploh oživlja. Pregovor je vedno in povsod naš zvest in vesel spremljevalec, ter nas ne zapušča ne v veselji, ne v žalosti.

Mikavni so pregovori sicer sploh za vsakega človeka, toljko bolj pa za učence; toda učitelj ne sme pozabiti, da so pregovori v govorjenji to, kar je sol ali dišava v jedi; skerbi naj, da pregovor ne zgubi svoje vrednosti. S pregovori more

učitelj učence spodbujati k pridnosti, poterpežljivosti, delavnosti, priljudnosti in varčnosti, jih svariti pred jezo in maščenjem, ter jih napeljevati in opominjevati, da bodo dobri in pošteni ljudje. Marsikteri nauk lahko učitelj brez ovinkov pojasnuje s pregovorom, ker primeren pregovor, nauk ali govor tako rekoč zapečati, ker ima veljavo med ljudmi. Tudi je obče znano, da učenci navadno večje in obsirniše nauke radi kmali pozabijo; pregovor jim pa vedno ostane. Kdo se še sedaj ne spominja pregovora, ktereга je rabil njegov oče ali učitelj pri tej ali pri uni priliki! Zraven pa ima pregovor veliko večjo moč do mladih in mehkih sere, kakor dolgi pa suhi nauki, ker v pregovorih je navadno zapopadek jedernat in odkritosrčen, razumljiv, jasen in lahko zapopadljiv. V pregovoru glavna misel navadno ni prikrita, ker brez obsirnega in težavnega pojasnovanja se lahko razvidi, kar pregovor zahteva. Da pa pregovori, kakor drugi nauki, učencem v življenji koristijo, je potrebno, da jih znajo modro rabiti. Zato naj se učitelj prizadeva, da jih prav pojasnuje in poudčuje. Naj tedaj vse nerazumljive besede z domačimi bolj znanimi pojasnuje; pri nekterih pregovorih pa naj kaže že znane domače prigodke in prilike ali pa zgodbe sv. pisma; to daje pregovoru pravo moč in potreben vtisek. Učitelj se pa tako tudi najložeje znebi težavnega in dolgega besedovanja, ter naj prej in po naj naravniji poti svoj namen doseže. Zato pa učitelj potrebuje velike in obsirne skušnje in bistrega uma.

Učitelj naj se pri vsakem pregovoru pomuduje toliko časa, da si ga učenci dobro zapomnijo. Ni modro, ako siliš učence, da se morejo več pregovorov zaporedoma na pamet naučiti, ker tako pregovor eden drugega pobija in oslabuje. Se vé, da se od učitelja ne mora zahtevati, da bi učenci vsaki pregovor do pičice razumeli; po pravici se pa tirja od njega, da rabi le take pregovore, katerih zapopadek je izversten, da budijo poštene in modre misli, da učence k dobremu spodbujajo, in da svete resnice in nauke pojasnujejo.

Pregovori imajo tudi veliko gradiva za nauk v govorjenji in pisanji. Samo po sebi se razumi, da naj se pregovori naj pred z besedo, potem pa še le pismeno vadijo. Naj prvo naj tedaj učitelj vadi učence, da poiščejo vsem berilnim vajam primernih pregovorov, kar ni težko, ako je prej vsako berilno vajo vsestransko prav in na tanko obdelal. Za tem pa naj

jim pregovore narekova; učenci naj pa za nje primernih povesti in zgodeb zapišejo. Potem naj jih vadi, da razne pregovore po svoje (s svojimi besedami) pismeno predstavljajo, in še le potem naj jih vadi, da vsaki pregovor vsestransko pregledajo in obdelajo. Zadnjič naj jih še vadi, da se pregovor na življenje obrača, kar se godi, če ga učitelj dobro razlaga in primerja z okoliščinami v navadnem življenji.

Konečno naj omenim še nekterih pregovorov, kateri v ověji obleki tako rekoč krivico in hudobijo zagovarjajo, opravičujejo in prikrivajo, kar je vselej pregrešno in vse graje vredno. Post.: „Enkrat ni nobenkrat“.

O tem pregovoru je že Hebel rekel, da je naj neresničnisi in naj slabši, in da ga je ali slab ali pa hudoben mojster naredil. In res, kdo more z dobro vestjo reči, ako je že enkrat ukradel, da še ni nikoli kradel! In ako hudodelnika za hudodelstvo le „enkrat“ obesijo, to ni „nobenkrat“! — Skušnja sploh uči, da kdor enkrat kaj stori, da potem še tudi večkrat to stori. Se vé, da se ta pregovor tudi razlaga tako, da kdor enkrat kaj malega pregreši, mu pervikrat navadno zaslužno kazni odpuščamo, vendar je potrebno, da učitelj takim pregovorom vsa potrebna in določljiva znamenja pristavlja, da jih učenci napak ne razumijo. Prav živo naj jim pové, da greh in krivica vedno in povsod taka ostaneta; zraven naj jih pa skerbno spominja na nevarnosti in žalostne nasledke, kateri zvirajo iz napačnega razlaganja takih pregovorov. Dobro je tudi, ako spodbija take pregovore z jedernatimi pregovori ravno nasprotnega zapopadka; še bolje pa je, ako učitelj take pregovore s šolskimi smetmi iz šole pomete.

Pomenki

o slovenskem pisanji.

XLVI.

U. O tem, kako naj se lika novoslovenščina, pôje Znojemski v predzadnjem razstavku, ki se glasi:

Lepi vejí rast pustite,
Ptúje kali ji trebite,
Sočne vejice redite,
Suhih prazno ne cepite.